

Escoles al Palau

DOSSIER EDUCATIU

COLORS I MÉS COLORS

Palau de la Música Catalana

PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEÓ
CATALÀ

Índex

1. El Palau de la Música	P. 03
2. Un recorregut per a la història de la música universal a partir de la història musical del Palau	P. 04
3. Guió del concert-espectacle	P. 05
4. Recursos didàctics per treballar a l'aula	P. 07
5. Altres propostes educatives d'ampliació	P. 32
6. Fitxa artística del concert-espectacle	P. 33

1. El Palau de la Música

El **Palau de la Música Catalana** va ser construït entre el 1905 i el 1908 per l'arquitecte **Lluís Domènech i Montaner** com a seu de l'**Orfeó Català** i finançat amb fons procedents de subscripció popular.

El Palau de la Música Catalana és una perla arquitectònica del Modernisme català, l'única sala de concerts modernista declarada **Patrimoni Mundial per la UNESCO** (4 de desembre de 1997), que esdevé actualment un punt de trobada ineludible de la vida cultural i social de Catalunya. A més constitueix un patrimoni simbòlic i sentimental de tot un poble que s'identifica amb la seva història.

L'edifici s'articula al voltant d'una estructura central metàl·lica recoberta de vidre, que es conjuga amb la llum natural per convertir l'edifici més significatiu de l'obra de Domènech i Montaner en una caixa de música màgica on es combinen totes les arts aplicades: escultura, mosaic, vitrall i forja. Les visites guiades que ofereix el Palau de la Música Catalana són una cita ineludible de l'estada a Barcelona.

La **Sala de Concerts** –una de les més singulars del món– ha estat durant més de cent anys l'escenari privilegiat de la vida concertística, nacional i internacional, de la ciutat de Barcelona. Ha acollit estrenes mundials i és un referent musical i arquitectònic de la ciutat i un punt de trobada cultural de primer ordre. Presidida per l'**orgue** sobre l'escenari i amb una **lluerna central** que representa el sol, la sala gaudeix de llum natural. Una sala mística i paradoxal, que es troba repleta de figures com les muses que envolten l'escenari, les valquíries de Wagner que sorgeixen del sostre, un bust d'Anselm Clavé a una banda i de Beethoven a l'altra, i centenars d'elements de la natura, com flors, palmeres, fruits, gerros i vitrines plenes de joies.

A banda de la gran Sala de Concerts, el Palau disposa de dues sales més on es desenvolupa la vida concertística de la institució. D'una banda el **Petit Palau**, un auditori modern inaugurat el 2004 ideal per a concerts de cambra o petit format amb unes condicions acústiques excel·lents i equips audiovisuals d'alta tecnologia. L'últim espai és la petita joia del Palau de la Música, la **Sala d'Assaig de l'Orfeó Català**. Un espai íntim i acollidor on tenen lloc concerts de petit format, conferències, presentacions, i on assagen els cors de l'Orfeó Català. Aquí s'hi troba la primera pedra que es va col·locar el 1905 durant la construcció del Palau. Amb un arc semicircular de butaques, que es correspon amb la mitja lluna de l'escenari que es troba al seu sostre, està caracteritzada per unes grans columnes, vitralls i decoració de l'època.

Un altre espai representatiu del Palau és l'emblemàtica **Sala Lluís Millet**, un gran saló –sala de descans i trobada – dedicat al mestre Millet, fundador de l'Orfeó Català. La sala s'alça fins a dos pisos amb grans vitralls ornats amb motius florals, d'un efecte extraordinari. I més excepcional encara és la balconada que es veu a través d'aquests vitralls, amb una doble columnata amb una coloració i ornamentació característiques. També és escenari privilegiat el **Foyer del Palau**, el qual admet una nombrosa concurrència que ocupa cadires i taules, tant quan hi ha audicions com quan s'utilitza de restaurant-cafeteria independent. Els amplis arcs de maons combinats amb ceràmica vidriada de color verd i flors també ceràmiques, rosades i grogues, confereixen a aquest espai una tonalitat singular i molt pròpia.

2. Un recorregut per a la història de la música universal a partir de la història musical del Palau

3. Guió del concert-espectacle

Colors i més colors és un concert- espectacle creat el 2018 en motiu de la celebració del 110 aniversari de la construcció del Palau de la Música. És doncs, un homenatge a la figura de Lluís Domènech i Montaner (arquitecte del Palau) i un homenatge a la història musical que aquest edifici ha propiciat.

El concert-espectacle compta amb una direcció escènica de caire intimista i s'acompanya de projeccions de *videomapping* en l'escenografia.

La proposta, que inclou música de tots els temps, des de l'època medieval fins a l'actualitat, també fa un repàs de la història musical de Catalunya, de la qual el Palau de la Música Catalana ha estat testimoni durant els darrers 110 anys. Una producció, doncs, amb el triple objectiu de donar a conèixer el patrimoni artístic, el patrimoni musical i les efemèrides de la història de la música vinculades a l'arquitecte o al mateix edifici.

Domènech i Montaner serà present durant tot el concert-espectacle mitjançant projeccions de la seva obra o bé d'edificis i obres que van tenir una vinculació especial amb la seva vida, com per exemple el *Pantocràtor* de Taüll o el monestir de Poblet. Entre els fragments de música que es podran escoltar, destaquen alguns dels compositors que més agradaven a Lluís Domènech, com Bach o Wagner. En total seran 25 fragments de músiques molt contrastants entre si i que formen part de la història musical d'aquest edifici emblemàtic: l'estrena del *Concierto de Aranjuez* de Rodrigo, del *Concert per a violí* de Berg, les primeres interpretacions a l'Estat espanyol d'obres com la *Passió segons sant Mateu* de Bach, així com les mítiques actuacions d'Ella Fitzgerald o Raimon, entre altres efemèrides... El concert també ret homenatge al fons documental del Centre de Documentació de l'Orfeó Català, per la qual cosa s'interpreten alguns dels seus tresors, fragments de polifonies medievals o l'ensalada *Fuego* de Mateu Fletxa corresponent a l'edició de Praga de 1581, entre d'altres.

Escaleta de l'espectacle

1. ***Gloriose matris Dei***. A partir del manuscrit segle XII (Ars Antiqua) del fons del Centre de Documentació de l'Orfeó Català*
2. ***Cuncti simus concanentes***. *Llibre vermell de Montserrat**
3. ***Concert per a violí***. A. Berg*
4. ***Sonati de la rosada***. E. Toldrà
5. ***Concert per a clave***. M. Falla
6. ***Passió segons sant Mateu*** (coral: "Encomana el teu camí"). J. S. Bach
7. ***Trio Scherzo*** (versió per a piano de la *Simfonia núm. 2*). L. van Beethoven
8. ***Victimæ paschali laudes***. Cant gregorià
9. ***Variaciones sobre un tema de Mozart***. F. Sor
10. ***La valquíria*** ("La cavalcada de les valquíries"). R. Wagner*

- ▶ 11. **Cançó i dansa nùm. 7** (*L'hereu Riera*). F. Mompou
- ▶ 12. **Sospitati dedit mundum.*** A partir del manuscrit segle XII (*Ars Antiqua*) del fons del Centre de Documentació de l'Orfeó Català
- ▶ 13. **Concierto de Aranjuez** (“Adagio”). J. Rodrigo*
- ▶ 14. **Sonata en Fa sostingut major.** A. Soler
- ▶ 15. **Passió segons sant Mateu** (ària de soprano: “Apiada’t, Déu meu, de les meves llàgrimes”). J. S. Bach*
- ▶ 16. **Don’t Worry.** Bobby McFerrin*
- ▶ 17. **Passacaglia en do menor.** J. S. Bach*
- ▶ 18. **Passacaglia en do menor.** J. S. Bach
- ▶ 19. **Canción de cuna para dormir a un negrito.** X. Montsalvatge*
- ▶ 20. **Missa de la Coronació** (“Agnus Dei”). W. A. Mozart*
- ▶ 21. **Veles e vents.** Raimon (text: Ausiàs March)
- ▶ 22. **Sonata per a piano nùm. 17, op. 31 nùm. 2, “La tempesta”** (“Allegretto”). L. van Beethoven**
- ▶ 23. **A Tisket A Tasket.** Versió d’Ella Fitzgerald*
- ▶ 24. **Lohengrin** (preludi de l’acte I). R. Wagner*
- ▶ 25. **Fuego.** Ensalada de M. Fletxa*. A partir de l’edició de Praga 1581 del fons del Centre de Documentació de l’Orfeó Català

Bis***

* Arranjament: Dani Espasa

** Arranjament: Eduard Iniesta

*** Text: David Pintó

4. Recursos didàctics per treballar a l'aula

1. *Gloriose matris Dei*

Obra	<i>Gloriose Matris Dei</i> . A partir d'un manuscrit del segle XII (ars antiqua) dels fons del Centre de Documentació de l'Orfeó Català. Arranjament: Dani Espasa
Instrument	Veü (soprano) i flauta de bec (contralt)
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

1- Comentar i dialogar amb els alumnes sobre els següents aspectes:

- Heu entès el text?
- Amb quin idioma us sembla que canten?
- Quines paraules recordeu?
- Si tanqueu els ulls i escolteu aquesta música, quin color us imagineu?
- Com és aquesta música? Rítmica? Melòdica? Tranquil·la?
- Què creieu que vol dir la paraula «manuscrit»? Separa la paraula per síl·labes: ma+nus+ escrit.
- Sabeu on es troba el manuscrit original d'aquesta música? És del segle XII.

2. *Cuncti simus concanentes*

Obra	<i>Cuncti Simus Concanentes</i> . Llibre vermell de Montserrat Arranjament: Dani Espasa
Instrument	Veus, viola de roda, pandero, sonalls, flauta de bec, guitarra barroca
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

1- Explicar que *El Llibre Vermell* de Montserrat és un còdex (llibre antic escrit a mà) que recull cants i danses de l'Edat Mitjana.

Tots els cantants interpreten la mateixa melodia però s'acompanyen d'instruments que fan melodies diferents.

2- Mentre s'escolta la música, intentar cantar algun fragment de text. Exemple: *Ave Maria*.

Cuncti simus concanentes Ave maria (bis)
Virgo sola existente en affuit àngelus
Gabriel est appellatus at que misous celitus
clara facieque dixit: Ave Maria (bis)

Clara facieque dixit: audite Karisimi. (bis)
En concipies Maria; Ave Maria (bis)

Cuncti simus concanentes Ave Maria (bis)
Cuncti simus concanentes. Ave Maria (repeticions)

3- Escoltar la versió que n'ha fet la [Companyia Elèctrica Dharma](#). **FALTA LINK**

Acompanyar aquesta audició picant obstinat: dues corxeres + negra

4- Ballar aquesta peça a partir d'una coreografia de ball rodó. Exemple:

Versió 1: fer una rotllana, desplaçar-se en la direcció de les agulles del rellotge i canviar de sentit al final de cada frase.

Versió 2: fer rotllana per parelles:

Al *Cuncti simus concanentes*, amb les mans agafades, caminar en direcció al centre de la rotllana i, a l'*Ave Maria*, fer-ho saltant. La segona vegada repetir el mateix mirant fora de la rotllana.

La part central: moviment lliure sense desplaçament.

Cuncti simus concanentes: repetir l'inici.

3. Concert per a violí

Obra	<i>Concert per a violí</i> . A. Berg Arranjament: Dani Espasa
Instrument	Violí, violoncel i piano
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

4. Sonatí de la rosada

Obra	<i>Sonatí de la rosada</i> E. Toldrà
Instrument	Violí i piano
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

1- Situar el context històric d'Eduard Toldrà (principis del segle XX, contemporani de l'arquitecte del Palau Lluís Domènech i Montaner).

2- Presentar i llegir la següent poesia a partir de la qual Toldrà va inspirar-se.

*Queda l'hora extasiada
de veure el món tan brillant,
i es fa tota palpitant
en el si de la rosada.
Cada gota un diamant
on retrobar sa mirada
la joia meravellada
del qui és al voltant.
Mars, muntanyes, firmament
ço que mou i frisa el vent
ço que res no mou ni altera.
Tot quant amb l'hora somriu
s'encanta, s'irisa i viu
dintre d'una gota lleugera.*

(Trinitat Cataus)

3- Escoltar el *Sonetí de la Rosada* i mentre sona la música recitar el text de la poesia.

4- Tornar a escoltar la música estirats a terra amb els ulls tancats. Demanar que, mentre l'escolten, intentin visualitzar un paisatge concret a l'hora de la sortida del sol.

5- Tornar a llegir el poema sense la música de fons, intentant col·locar la veu més a prop de la veu cantada.

5. Concert per a clave

Obra	<i>Concert per a clavicèmbal.</i> M. de Falla
Instrument	Clavicèmbal, flauta de bec, violí, violoncel
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

6. Passió segons sant Mateu

Obra	<i>Passió segons Sant Mateu</i> . Coral: Encomana el teu camí. J. S. Bach
Instrument	Veus i orgue
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

7. Trio Scherzo

Obra	<i>Trio Scherzo</i> . (Versió per a piano de la <i>Simfonia núm. 2</i>) L. van Beethoven
Instrument	Piano, violí i violoncel
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

9. *Victimæ paschali laudes*

Obra	<i>Victime Paschali laudes</i> . Cant gregorià i després polifonia Versió polifònica: Dani Espasa
Instrument	Veus masculines (monofonia) Veus masculines i veus femenines (polifonia)
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de la partitura (seqüència gregoriana)

1- Recordar o explicar la proposta escènica de l'espectacle de traslladar-nos a l'època i als espais on s'interpretava aquesta música.

- Edat Mitjana.
- Esglésies romàniques o gòtiques.
- Pintures romàniques. Exemple Crist Pantocràtor de Boí i Taüll.
- Comentar que Lluís Domènech i Montaner va descobrir el conjunt monumental de la Vall del Boí.

2- Recordar o explicar la proposta musical.

- Un sola veu masculina sense cap acompanyament instrumental (cant gregorià).
- S'hi afegeixen altres veus masculines, primer fent cant monòdic (mateixa melodia a l'uníson), després polifonia arcaica (*organum*: segona veu paral·lela al cant gregorià original) i finalment s'hi afegeixen dues veus femenines (moviment contrari).

3- Buscar maneres de cantar el nom de cada nen utilitzant ornamentació melismàtica pròpia d'aquest estil musical. Primer caldrà donar uns quants exemples i després convidar els alumnes a què cadascun busqui una proposta i l'interpreti acompanyant-se d'un moviment de braç.

4- Introduir el concepte bàsic de polifonia a partir de l'interval de 4a. Exemple: fer dos grups d'alumnes (A i B).

Grup A interpreten la melodia del *Cargol treu banya* amb un to concret (cantant o amb un instrument.)

Grup B: interpreten la melodia del *Cargol treu banya* 4t ascendent (cantant o amb un instrument.)

Després de fer-ho, primer un grup i després un altre, intentem que els dos grups ho cantin/interpretin alhora.

10. Variaciones sobre un tema de Mozart

Obra	<i>Variacions sobre un tema de Mozart</i> . F. Sor
Instrument	Guitarra espanyola
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

11. *La valquíria*

Obra	<i>La valquíria</i> (La cavalcada de les valquíries) R. Wagner Arranjament: Dani Espasa
Instrument	Violí, piano, violoncel i fagot
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

12. Cançó i dansa nùm. 7

Obra	<i>Cançó i dansa nùm. VII. (L'hereu Riera)</i> F. Mompou
Instrument	Piano
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

1- 1- Cantar i ballar la dansa de *L'hereu Riera*.

2- Presentar i llegir la següent poesia a partir de la qual Toldrà va inspirar-se.

- Cantar per imitació la melodia i el text d'aquesta dansa.
- Explicar el significat de les paraules que puguin no ser conegudes pels alumnes.
Exemple: hereu.
- Recordar alguna altra cançó tradicional catalana d'estil similar que ja coneguin.
Exemple: *La Filadora*.
- Sentir corporalment la mètrica de subdivisió ternària.
- Ballar la coreografia d'aquesta dansa tradicional.

2- Presentar i contextualitzar la figura de Frederic Mompou, un dels compositors catalans més destacats de la història universal. Aquesta peça forma part d'un recull de diverses peces musicals per a piano escrites a partir de cançons i danses tradicionals catalanes . Sabríeu dir quina cançó acompanya aquesta dansa?

3- Escoltar la versió original d'aquesta obra i preguntar als alumnes si reconeixen la melodia de la cançó que sentim abans que s'interpreti la dansa de *L'hereu Riera*. (Es tracta de la cançó tradicional *Muntanyes regalades*.)

13. *Sospitati dedit mundum*

Obra	<i>Sospitati dedit mundum</i> . A partir del manuscrit del segle XII (ars antiqua) del fons del Centre de Documentació de l'Orfeó Català. Arranjament: Dani Espassa
Instrument	Veus, flauta de bec, orgue, violoncel, violí i guitarra barroca
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

1- Comentar i dialogar amb els alumnes els següents aspectes musicals:

- Els músics han començat alhora o s'han anat afegint de mica en mica?
- Recordeu l'ordre d'aparició de cada instrument?
- Sabeu en quin idioma canten?
- Podríeu repetir algun fragment del text?
- Us sembla que és una composició religiosa?
- Podríem ballar aquesta música?
- Podríeu taral·larejar la melodia cantada amb la síl·laba *Num*?

2- Explicar que es tracta d'una música d'origen religiós del segle XII. Introduir conceptes musicals propis de la música d'aquella època: cant gregorià, monodia, polifonia, melisma, homorítmia, conductus, neuma o motet, entre d'altres.

3- Cantar un cànon i relacionar aquest gènere amb el concepte de polifonia.

En aquest enllaç trobareu diferents exemples de cànons:
<https://lliriblaui.wordpress.com/tag/canons-dahir-i-davui/>

4- Visualitzar imatges de les cinc muses de la Sala de Concerts que apareixen en aquest concert-espectacle i establir un diàleg amb els alumnes.

- Sabeu què és una musa? Per què creieu que l'arquitecte del Palau va voler que a l'escenari hi hagués 18 muses representades?
- Què tenen en comú? (toquen instruments de diferents cultures i èpoques)
- Quin instrument musical toca cada musa?
- Amb quins materials les han construït? (trencadís: rajola; escultura: pedra)
- Per què totes les muses del Palau són dones?
- Us agradaria tenir una musa que sempre us acompanyés?

5- Dibuixar o construir la nostra pròpia musa (dona o home).

14. *Concierto de Aranjuez*

Obra	<i>Concierto de Aranjuez</i> (Adagio). J. Rodrigo
Instrument	Guitarra espanyola, orgue, oboè, violí, violoncel
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

15. Sonata en Fa sostingut major

Obra	<i>Sonata en fa sostingut Major.</i> A. Soler
Instrument	Clavicèmbal
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

16. Passió segons sant Mateu

Obra	<i>Passió segons Sant Mateu</i> (ària de soprano: <i>Apiada't, Déu meu, de les meves llàgrimes</i>). J. S. Bach Arranjament: Dani Espasa
Instrument	Violí, tiorba i orgue
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

17. *Don't Worry*

Obra	<i>Don't Worry</i> . B. McFerrin
Instrument	Veus, violí, violoncel i tiorba
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

18 i 19. *Passacaglia en do menor*

Obra	<i>Passacaglia en Do menor</i> . J. S. Bach Arranjament: Dani Espasa
Instrument	Violí, violoncel, tiorba, flauta de bec, orgue
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

20. *Canción de cuna para dormir a un negrito*

Obra	<i>Canción de cuna para dormir a un negrito</i> . X. Montsalvatge
Instrument	Veü, piano, violí i guitarra espanyola
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

21. Missa de la Coronació

Obra	<i>Missa de coronació. (Agnus Dei)</i> W. A. Mozart Arranjament: Dani Espasa
Instrument	Violí, oboè i orgue
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

22. Veles e vents

Obra	<i>Veles e Vents</i> (text: Ausiàs March) Raimon Arranjament: Dani Espasa
Instrument	Veü, guitarra espanyola, piano i violí
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo concert Raimon al Palau

23. Sonata per a piano núm. 17, op. 31 núm. 2, “La tempesta”

Obra	<i>Sonata per a piano núm. 17, op. 31 núm. 2.</i> L. van Beethoven Arranjament: Eduard Iniesta
Instrument	Piano, violí, cajon, palmas i fagot
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

24. *A Tisket A Tasket*

Obra	<i>A tisket a tasket</i> (Fitzgerald)
Instrument	Veü (soprano), acordió, guitarra barroca, fagot, violí i cors de veus
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Videoclip original

25. *Lohengrin*

Obra	<i>Lohengrin</i> (preludi de l'acte I) R. Wagner Arranjament: Dani Espasa
Instrument	Violí i acordió
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

Vídeo de l'obra original

26. Fuego

Obra	<i>Fuego</i> . (Ensalada) de M. Fletxa. A partir de l'edició de Praga de 1581 del fons del Centre de Documentació de l'Orfeó Català Arranjament: Dani Espasa
Instrument	Veus, guitarra barroca, violí, violoncel, flauta de bec i pandero
Audició: <i>Colors i més colors</i>	

1- Comentar i dialogar amb els alumnes les característiques de les ensaladas i anècdotes vinculades al nom del compositor. Exemple:

- Les *ensaladas* musicals són com una mena de cançons polifòniques d'origen profà molt característiques del renaixement en les quals trobem barrejats diferents estils musicals, idiomes, textures, etc... Una mena de caos sonor ordenat.
- El compositor d'aquesta peça tenia el sobrenom d'"El vell". Per què deuria ser? El seu nebot que també era compositor també es deia Mateo Fletxa i per diferenciar-los li deien "El jove".
- Si us haguéssiu d'inventar un sobrenom que us definís a vosaltres mateixos, quin us agradaria?

2- Crear i interpretar una variant d'ensalada plurilingüe (català, castellà, anglès i francès) a partir de la melodia del *Frère Jacques/Pare Pere*

- Escrivim els quatre textos amb l'idioma corresponent.
- Interpretem la melodia amb el text de cada idioma.
- Inventem una nova versió barrejant els 4 idiomes.
- Interpretem conjuntament la nova versió.
- Escoltem [una altra versió musical](#) a partir d'aquest tema en el qual es combina: cant, recitatiu, acompanyament instrumental i imitació vocal d'instruments.

5. Altres propostes educatives d'ampliació

6. Fitxa artística del concert-espectacle

INTÈRPRETS:

Carles Vallès, flauta de bec, fagot, oboè, corn anglès, percussions i veu

Nerea De Miguel, violoncel, percussions i veu

Maria Roca, violí, percussions i veu

Edwin García, tiorba, guitarra barroca, guitarra espanyola, *cajón* i veu

Dani Espasa, piano, clavicèmbal, orgue, viola de roda, acordió, percussions i veu

ARRANJAMENTS I DIRECCIÓ MUSICAL:

Dani Espasa

DIRECCIÓ ESCÈNICA I COREOGRÀFICA:

Francesc Abós

PROJECCIONS DE *MAPPING*:

Aleix Viadé